

Kouvola 13.04.2022

Työ- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo.tem@gov.fi

Viite: D/38/03.00.00/2022

Asia: Lausunto hallituksen esityksestä kaivoslain muuttamiseksi

Kymenlaakson liitto kiittää hallituksen kaivoslain esitysluonnoksen lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

1. Varausjärjestelmään esitetään seuraavia muutoksia:

- alueellisia rajoituksia,
- hehtaariperusteinen varausmaksu
- varausajan lyhentäminen
- varauspäätöksen sisällön tarkentaminen
- varaajan velvollisuus tiedottaa varausilmoituksen jättämisestä.

Mitä hyötyjä näet esitetyissä muutoksissa? Mitä muita muutoksia ehdotat ja miksi?

Kymenlaakson liitto katsoo, että ehdotetut muutokset ovat perusteltuja. Varausajan lyhentäminen yhteen vuoteen kahden sijasta sekä hehtaariperusteinen varausmaksu ohjannevat varauksia tarkemmin kohdennetuiksi, jolloin niiden vaikutus muun maankäytön suunnitteluun pienenee. Ehdotettu yhden euron varausmaksu per hehtaari on kuitenkin vain nimellinen, joten sen vaikutus varausten laajuuteen voi jäädä heikoksi. Varaajan velvollisuus tiedottaa varausilmoituksen jättämisestä sekä muut maanomistajien ja muiden sidosryhmien osallisuutta parantavat menettelyt ovat kannatettavia.

2. Onko keskeisten lakien soveltamisalojen rajat selvät: kaivoslaki, ympäristönsuojelulaki, luonnonsuojelulaki? Jos ei, miten tätä sääntelykokonaisuutta voisi mielestäsi selkeyttää?

Kymenlaakson liitto katsoo, että kaivoslain suhteet muihin lakeihin tarvitsevat selvennyksiä.

Kaivostoimintaan keskeisesti liittyvä LSL-uudistus on vielä kesken, ja näiden kahden valmisteilla olevan lain sekä Kansallisen biodiversiteettistrategian luonnon monimuotoisuuteen liittyviä tavoitteita ja keskinäisvaikutuksia tulisi tarkastella

SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU
14.04.2022 Vuorinen Lotta, suunnittelupäällikkö

laajemmin. Kaivoslakiluonnoksessa viitataan LSL:n kohtaan, jossa kielletään kaivostoiminta kansallispuistoissa ja luonnonpuistoissa, mutta johdonmukaisempaa olisi kieltää kaivoslain 7 §:ssä kaivostoiminta kaikilla luonnonsuojelualueilla. Lisäksi malminetsinnän luvanvaraisuutta koskevan 9 §:n yhteydessä tulisi mainita LSL ja sen rajoitukset malminetsintään.

Ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa tulisi käsitellä samanaikaisesti kaivosluvan kanssa, jotta kaivosten ympäristövaikutuksia arvioitaisiin nykyistä kattavammin jo kaivosluvan myöntämisen yhteydessä. Tämä selkeyttäisi kaivoslain ja YSL:n suhteita. Lisäksi se parantaisi kyseisten lupamenettelyiden vastuuviranomaisten yhteistyötä.

3. Onko sinulla kokemuksia malminetsinnän aiheuttamista konkreettisista haitoista itsellesi, omaisuudellesi, harjoittamallesi elinkeinolle tai muutoin? Kerro niistä. Olisiko haitat voitu ehkäistä lupaehtojilla? Millaisilla?

Ei lausuttavaa.

4. Kaivoshankkeet ja niiden vaikutukset eivät aina rajaudu yhden kunnan alueelle. Nykyisin kaivoksen maankäyttö on voitu ratkaista myös maakuntakaavalla, mutta jatkossa edellytettäisiin kuntatason kaavaa, millä vahvistetaan kunnan päätösvaltaa asiassa. Mitä vaikutuksia näet nyt esitetyillä muutoksilla olevan kaavoitukseen? Mitä ratkaisuja näet kuntarajat ylittävien vaikutusten huomioimiseksi?

Maakuntaliittojen viranomaisvastuu liittyy maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä lakiin alueiden kehittämisestä ja rakennusrahastotoiminnan hallinnoinnista. Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukaan maakunnan suunnittelussa otetaan huomioon valtakunnalliset tavoitteet sovittaen ne yhteen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. MRL:n maakuntakaavan sisältövaatimuksissa korostuu mm. vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö sekä maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytysten edistäminen. Maakunnan liiton tehtäväksi laissa alueiden kehittämisestä ja rakennusrahastotoiminnan hallinnoinnista on määritelty: *“vastaa alueellisten laaja-alaisen luonnonvarojen ja ympäristön koskevien suunnitelmien osalta suunnitteluprosessin käynnistämisestä, siihen liittyvän yhteistyön johtamisesta ja kyseisen suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa”*. Kymenlaakson liitto toteaa, että kansainvälisen ja kansallisen tason vaatimukset esim. ilmastonmuutoksen, hiilineutraalisuuden ja luonnon monimuotoisuuden osalta kiristyvät eikä maakuntakaavan roolia kestävä kehitys ja luonnonvarojen kestävä käytön yhteensovittajana tule heikentää.

Kymenlaakson liitto painottaa, että maakuntakaava on paras keino sovittaa yhteen eri intressejä ja arvioida laaja-alaisia vaikutuksia kattavasti. Lisäksi oikeusvaikutteinen maakuntakaava voi helpottaa kaavoitus- ja päätöksentekoprosesseja kuntatasolla.

Näin ollen Kymenlaakson liitto katsoo, että maakuntakaavan tulisi olla edellytyksenä muiden kuin pienialaisten kaivosten perustamiselle.

Kymenlaakson liitto pitää tärkeänä, että mikäli kaivosten sijoittumista ohjataan ainoastaan oikeusvaikutteisella yleis- tai asemakaavoituksella, tulee varmistua, että kaivosten kokonaisvaikutukset arvioidaan kattavasti. Etenkin suurten kaivoshankkeiden osalta on huomioitava laajat, ylikunnalliset ja ylimaakunnalliset vaikutukset, johon maakuntakaava on paras väline. Lakiluonnoksessa kuntakaavoituksen eduiksi mainitaan paikallisen hyväksyttävyyden ja vaikutusmahdollisuuksien parantaminen. Kymenlaakson liitto kuitenkin huomauttaa, että myös maakuntakaavan laadinnan yhteydessä on laajat MRL:n mukaiset osallistumismenettelyt kaavoitusprosessiin liittyen.

5. Kaivoksiin liittyy kaksi erillistä vakuutta, kaivosvakuus ja jätevakuus. Kaivoslaissa säädetään kaivosvakuudesta, jota esityksellä täsmennettäisiin. Kaivosvakuuden tulisi kattaa kaivosten sulkemistoimet, kuten rakennusten, rakennelmien, tiestön ja sähköverkon purkamisen, mikäli kaivostoiminnan harjoittaja on varaton. Lisäksi kaivosvakuutta esitettäisiin laajennettavaksi poikkeavien tilanteiden turvallisuustoimenpiteisiin ja maanomistajakorvauksiin. Jätevakuudesta säädetään ympäristönsuojelulaissa ja lisäksi ympäristöministeriössä kehitetään ympäristövahinkojen toissijaisia vastuujärjestelmiä. Näetkö vakuussäätelyn kattavana vai onko vielä jokin ilmeinen aukko ja mitä se koskee?

Ei lausuttavaa.

Muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

Velvoite kaikkien teknistaloudellisesti hyödynnettävissä olevien mineraalien hyödyntämisestä on kannatettava.

Lakiluonnoksessa käytetään rinnakkaisia termejä, joiden tarkempi määrittely olisi tarpeen. Näitä ovat mm. *huomattavan vahingolliset ympäristövaikutukset, vahingolliset ympäristövaikutukset, merkittävät ympäristövaikutukset sekä erittäin merkittävät vahingolliset ympäristövaikutukset.*

Ohessa sähköisesti allekirjoitettu lausunto.

Lisätietoja lausunnosta antaa allekirjoittaneet.

KYMENLAAKSON LIITTO
Virasto

Lausunto hallituksen esityksestä kaivoslain muuttamiseksi